

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-516/16

**Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse eGen
κατά
Agrarmarkt Austria**

(αίτηση του Bundesverwaltungsgericht
για την έκδοση προδικαστικής απόφασης)

«Προδικαστική παραπομπή – Γεωργία – Κοινή οργάνωση των αγορών – Επιχειρησιακό πρόγραμμα στον τομέα των οπωροκηπευτικών – Κανονισμός (ΕΚ) 1234/2007, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 361/2008 – Άρθρα 103β, 103δ και 103ζ – Χρηματοδοτική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 543/2011 – Άρθρο 60 και παράρτημα ΙΧ, σημείο 23 – Επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις και/ή σε εγκαταστάσεις της οργάνωσης παραγωγών – Έννοια – Δικαιολογημένη εμπιστοσύνη – Ασφάλεια δικαίου»

Περίληψη – Απόφαση του Δικαστηρίου (έβδομο τμήμα) της 20ής Δεκεμβρίου 2017

- Γεωργία – Κοινή οργάνωση των αγορών – Οπωροκηπευτικά – Οργανώσεις παραγωγών – Χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης – Επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών – Έννοια*
(Κανονισμός 543/2011 της Επιτροπής, παράρτημα ΙΧ, σημείο 23)
- Γεωργία – Κοινή οργάνωση των αγορών – Οπωροκηπευτικά – Οργανώσεις παραγωγών – Χρηματοδοτική ενίσχυση της Ένωσης – Άρνηση καταβολής του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως και απαίτηση αποδόσεως της αχρεωστήτως καταβληθείσας ενισχύσεως – Προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης – Δεν χωρεί*
(Κανονισμός 543/2011 της Επιτροπής, παράρτημα ΙΧ, σημείο 23)
- Προδικαστικά ερωτήματα – Παραδεκτό – Όρια – Ερωτήματα προδήλως άσχετα με την υπόθεση και υποθετικά ερωτήματα υποβαλλόμενα σε πλαίσιο που αποκλείει τη δυνατότητα να δοθεί χρήσιμη απάντηση*
(Άρθρο 267 ΣΛΕΕ)
- Ίδιοι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Αχρεωστήτως καταβληθείσες ενισχύσεις που συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ένωση – Μη αναζήτηση – Επιτρέπεται – Προϋποθέσεις*
1. Το παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 543/2011 της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 2011, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά τους τομείς των οπωροκηπευτικών και των μεταποιημένων

οπωροκηπευτικών, στον βαθμό που αναφέρεται σε επενδύσεις που πραγματοποιούνται «σε εκμετάλλευση και/ή σε εγκαταστάσεις οργάνωσης παραγωγών», πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι:

- το γεγονός και μόνον ότι μια επένδυση που πραγματοποιείται στο πλαίσιο επιχειρησιακού προγράμματος εμπίπτοντος στο άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού βρίσκεται σε ακίνητο του οποίου ιδιοκτήτης είναι τρίτος, και όχι η οικεία οργάνωση παραγωγών, δεν συνιστά, κατ' αρχήν, δυνάμει της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, λόγο που καθιστά μη επιλέξιμες προς ενίσχυση τις δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε η εν λόγω οργάνωση παραγωγών στο πλαίσιο της επενδύσεως αυτής·
- αυτό το παράρτημα ΙΧ, σημείο 23, αφορά επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε εκμεταλλεύσεις και/ή εγκαταστάσεις που τελούν, τόσο από νομικής απόψεως όσο και στην πράξη, υπό τον αποκλειστικό έλεγχο της εν λόγω οργάνωσης παραγωγών, ούτως ώστε να αποκλείεται οποιαδήποτε χρήση των επενδύσεων αυτών επ' ωφελεία τρίτου.

(βλ. διατακτ. 1)

2. Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι δεν απαγορεύει, υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, στην αρμόδια εθνική αρχή, αφενός, να αρνηθεί την καταβολή του υπολοίπου της χρηματοδοτικής ενισχύσεως την οποία είχε ζητήσει οργάνωση παραγωγών για επένδυση η οποία εν τέλει θεωρήθηκε ως μη επιλέξιμη κατ' εφαρμογήν του παραρτήματος ΙΧ, σημείο 23, του εκτελεστικού κανονισμού 543/2011 και, αφετέρου, να απαιτήσει από την εν λόγω οργάνωση παραγωγών την απόδοση της ενισχύσεως που ήδη ελήφθη για την επένδυση αυτή.

Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η εκ μέρους κράτους μέλους άσκηση διακριτικής ευχέρειας όσον αφορά τη σκοπιμότητα να αναζητηθούν πόροι της Ένωσης που χορηγήθηκαν αχρεωστήτως ή αντικανονικώς θα ήταν ασύμβατη με την υποχρέωση που βαρύνει, στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής, τις εθνικές διοικητικές αρχές να ανακτούν τους πόρους που καταβάλλονται αχρεωστήτως ή αντικανονικώς (βλ., στο ίδιο πνεύμα, μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 1983, *Deutsche Milchkontor κ.λπ.*, 205/82 έως 215/82, EU:C:1983:233, σκέψη 22).

Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν χωρεί επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έναντι ρητής διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, η δε αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης συμπεριφορά εθνικής αρχής επιφορτισμένης με την εφαρμογή του δικαίου αυτού δεν μπορεί να θεμελιώσει την ύπαρξη δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εκ μέρους του επιχειρηματία ότι θα τύχει μεταχειρίσεως αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης (αποφάσεις της 1ης Απριλίου 1993, *Lageder κ.λπ.*, C-31/91 έως C-44/91, EU:C:1993:132, σκέψη 35, καθώς και της 20ής Ιουνίου 2013, *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, σκέψη 52).

Περαιτέρω, κατά την έγκριση του συγκεκριμένου επιχειρησιακού προγράμματος, ήταν ήδη απολύτως σαφές ότι, στο πλαίσιο της χρηματοδότησεως της κοινής γεωργικής πολιτικής, επιβαλλόταν η αυστηρή ερμηνεία των προϋποθέσεων για την ανάληψη των δαπανών από την Ένωση, διότι η διαχείριση της κοινής γεωργικής πολιτικής υπό συνθήκες ισότητας μεταξύ των επιχειρηματιών των κρατών μελών δεν επιτρέπει στις εθνικές αρχές ενός κράτους μέλους, μέσω της ευρείας ερμηνείας μιας συγκεκριμένης διατάξεως, να ευνοούν τους επιχειρηματίες του εν λόγω κράτους (βλ., στο ίδιο πνεύμα, αποφάσεις της 27ης Φεβρουαρίου 1985, *Ιταλία κατά Επιτροπής*, 55/83, EU:C:1985:84, σκέψη 31 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 6ης Νοεμβρίου 2014, *Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής*, C-610/13 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:2349, σκέψη 41).

(βλ. σκέψεις 68, 69, 71, διατακτ. 2)

3. Βλ. το κείμενο της αποφάσεως.

(βλ. σκέψεις 80, 82)

4. Υπό περιστάσεις όπως οι κρίσιμες στην κύρια δίκη, το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι, σε περίπτωση μη περιορισμού των διαχρονικών αποτελεσμάτων της παρούσας αποφάσεως, δεν αντίκειται στη συνεκτίμηση της αρχής της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να αποκλεισθεί η απόδοση ενισχύσεως που καταβλήθηκε αχρεωστήτως, με την επιφύλαξη ότι οι προβλεπόμενες προϋποθέσεις είναι οι ίδιες με τις προϋποθέσεις για την ανάκτηση αμιγώς εθνικών οικονομικών παροχών, ότι λαμβάνεται πλήρως υπόψη το συμφέρον της Ένωσης και ότι αποδεικνύεται η καλή πίστη του δικαιούχου.

Έτσι, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι προσκρούει στο δίκαιο της Ένωσης το γεγονός ότι το εθνικό δίκαιο που ρυθμίζει την αναζήτηση των χρηματοοικονομικών παροχών που έχει καταβάλει αχρεωστήτως η δημόσια διοίκηση λαμβάνει υπόψη μαζί με την αρχή της ασφαλείας δικαίου και την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, δεδομένου ότι η τελευταία αυτή αρχή αποτελεί μέρος της έννομης τάξεως της Ένωσης (αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 24).

Ειδικότερα, η εν λόγω αρχή της ασφαλείας δικαίου επιτάσσει όπως η ρύθμιση της Ένωσης επιτρέπει στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει. Πράγματι, οι πολίτες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν σαφώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (απόφαση της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 25 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Πάντως, το συμφέρον της Ένωσης για την αναζήτηση των ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί κατά παράβαση των προϋποθέσεων χορηγήσεώς τους πρέπει να λαμβάνεται πλήρως υπόψη κατά την εκτίμηση των αντιτιθεμένων συμφερόντων, ακόμη και εάν ήθελε θεωρηθεί, παρά τα όσα υπενθυμίσθηκαν στην προηγούμενη σκέψη, ότι αντιβαίνει στην αρχή της ασφαλείας δικαίου το να υποχρεωθεί ο δικαιούχος της ενισχύσεως να την αποδώσει (αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 57 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και της 21ης Ιουνίου 2007, ROM-projecten, C-158/06, EU:C:2007:370, σκέψη 32).

Περαιτέρω, μόνον αν ήταν καλόπιστος ως προς τη νομιμότητα της ενισχύσεως μπορεί ο δικαιούχος της ενισχύσεως να αντικρούσει την αξίωση αποδόσεώς της (απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2002, Huber, C-336/00, EU:C:2002:509, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

(βλ. σκέψεις 97, 98, 100, 101, διατακτ. 3)